

ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตการปกครองคณะ
สงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย*

LEADERSHIP OF ABBOTS ON FOUR BASES OF SOCIAL SOLIDARITY
SANGHAVATTHU IN THE ECCLESIASTICAL ADMINISTRATIVE
REGION OF MUANG NONGKHAI DISTRICT NONGKHAI PROVINCE

ประภาส วงศ์ประชุม

Prapas Wongorachum

พระนิทัศน์ ธีรปญโญ

Phra Nitas Teerapanyo

ปดิษฐ์ คำตึนนท์

Padit Kumdee

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: prapas_2535@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 2) การปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของเจ้าอาวาส ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส กับหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าอาวาสทั้งหมดในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 193 รูป เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์สถิติค่า

* Received 15 January 2022; Revised 12 February 2022; Accepted 29 March 2022

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) การปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของเจ้าอาวาสในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสกับหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) แนวทางการพัฒนา คือ ควรสนับสนุนส่งเสริมผู้ได้บังคับบัญชาให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ตลอดถึงต้องให้ความสำคัญกับหลักสังคหวัตถุ 4 เกื้อกูลทั้งพระสงฆ์ สามเณร และประชาชน อย่างทั่วถึง และมีความเป็นกลาง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส, หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

The objectives of the research were 1) to study the leadership level of the abbotson four bases of social solidarity Sangahavatthu in the ecclesiastical administrative region of Muang Nongkhai District, Nongkhai Province, 2) to study the self-conducts according to the principles of four bases of social solidarity Sangahavatthu in the ecclesiastical administrative region of Muang Nongkhai District, Nongkhai Province, 3) to study the correlation between the principles and leadership behavior with four bases of social solidarity Sangahavatthu in the ecclesiastical administrative region of Muang Nongkhai District, Nongkhai Province, 4) Suggestions on principles and leadership behavior with four bases of social solidarity Sangahavatthu in the ecclesiastical administrative region of Muang Nongkhai District, Nongkhai Province. The

population used in this study is the population in this study was the all abbot in the ecclesiastical administrative region of Muang Nongkhai District, Nongkhai Province, 193 abbots. The instruments for collecting data were Questionnaire and in-depth interview. Statistics were Frequency, percentage, mean, standard deviation Test the hypothesis using Pearson's product moment correlation coefficient and analysis of qualitative data by means of content analysis. Then present descriptive.

The research results were found as follows; 1) leadership level of the abbotson four bases of social solidarity Sangahavatthu in the ecclesiastical administrative region of Muang Nongkhai District, Nongkhai Province, was at a high level. 2) self-conducts according to the principles of four bases of social solidarity Sangahavatthu in the ecclesiastical administrative region of Muang Nongkhai District, Nongkhai Province, was at a high level. 3) correlation between the principles and leadership behavior with four bases of social solidarity Sangahavatthu in the ecclesiastical administrative region of Muang Nongkhai District, Nongkhai Province, Overall, there was a statistically significant positive relationship at the .05 level. 4) The development approach is to encourage subordinates to have the opportunity to comment. It is important to focus on the principles of four bases of social solidarity Sangahavatthu, support both monks, novices and the public thoroughly and with impartiality.

Keywords: Leadership of Abbots, Four Bases of Social Solidarity Sangahavatthu

บทนำ

ประเทศไทยเป็นเมืองพระพุทธศาสนามาตั้งแต่สุโขทัย โดยบทบาทของพระพุทธศาสนานั้นได้ผ่านพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านพร้อมกับการพัฒนาชุมชน กล่าวคือ บทบาทในการเผยแพร่หลักธรรมคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่ชาวบ้าน นอกจากนี้พระสงฆ์ยังให้การศึกษากับบุตรหลานของชาวบ้าน โดยการสั่งสอนและอบรมคุณธรรมและจริยธรรมรวมทั้งช่วยสอนหนังสือแก่นักเรียนในโรงเรียนต่างๆ การสงเคราะห์ชาวบ้านที่ยากจน การสนับสนุนกิจการต่างๆที่เป็นส่วนรวมของประชาชน การรักษาผู้ป่วยตามความสามารถของแต่ละท่าน การให้คำแนะนำ ในการประกอบอาชีพ หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและแก้ไขปัญหาครอบครัวให้กับชาวบ้าน เป็นต้น ในสังคมไทยมีการยอมรับนับถือพระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านจิตใจและเป็นศูนย์รวมความเคารพนับถือ เนื่องจากชาวบ้านเห็นว่าพระสงฆ์เป็นผู้ประพฤติธรรมมีความบริสุทธิ์ และเป็นผู้เสียสละบำเพ็ญตนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยบริสุทธิ์ใจและที่สำคัญที่สุด คือเชื่อว่าพระสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่างๆ เหนือกว่าชาวบ้านสามารถเป็นที่ปรึกษาแนะนำชาวบ้านในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้

ในปัจจุบันสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากรัฐบาลต้องการที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองเหมือนกับประเทศที่พัฒนาก้าวหน้าแล้ว สำหรับการพัฒนาที่ผ่านมา นั้น รัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาจากส่วนกลาง และมีเจ้าหน้าที่ของรัฐคือข้าราชการเป็นผู้ดำเนินการ แผนงานและโครงการที่นำเสนอเพื่อดำเนินการจึงมักสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางของรัฐบาลเป็นสำคัญ โดยขาดความสนใจถึงข้อเท็จจริงว่าแผนงานหรือโครงการพัฒนาชนบทต่างๆ นั้นจะสอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจที่แผนพัฒนาของรัฐบาลแต่ละยุคสมัยที่ผ่านมาได้ส่งผลให้ชาวบ้านไม่สามารถพึ่งตนเองได้ในปัจจุบันและผลที่เกิดขึ้นก็คือการพัฒนาที่ประเทศไทยได้ตามรอยการพัฒนาของประเทศทางตะวันตกทำให้อาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณี ความยากจนการคอร์รัปชัน การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว คนอพยพเข้าเมือง ชุมชนล่มสลาย ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้มีแนวโน้มมากขึ้นและทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (Cuekae P., 2002)

ด้วยเหตุนี้ ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสนั้น มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการปฏิบัติหน้าที่ ศาสนกิจและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน เพราะเจ้าอาวาสนอกจากจะมีความรู้ ความสามารถ มีบารมี และคุณธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแล้ว จะต้องมีการมีรูปแบบผู้นำที่มี ประสิทธิภาพสูงซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณรผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและพฤติกรรมการยอมรับนับถือการให้ความอุปถัมภ์บำรุงใน กิจการของวัดจากพุทธศาสนิกชน เจ้าอาวาสนั้นนอกจากจะเป็นผู้นำของวัดแล้วยังได้ชื่อว่า “เป็นผู้นำทางวิญญาณ” ของประชาชนในถิ่นนั้นๆ เนื่องจากพระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของ ประชาชนโดยที่แบบผู้นำของเจ้าอาวาสเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า การปฏิบัติศาสนกิจมีประสิทธิผล มากน้อยเพียงใด ดังจะเห็นได้ว่า บางวัดเจ้าอาวาสตัดสินใจดำเนินงานทุกอย่างด้วยตนเอง ไม่ ปรึกษาหารือ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคณะสงฆ์และกรรมการวัดเพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้นำ แบบเผด็จการ (Autocrat) ย่อมไม่ได้รับความเชื่อถือและความร่วมมือจากคณะสงฆ์และ กรรมการวัดเท่าที่ควร ทำให้ผลการดำเนินงานมีประสิทธิผลต่ำบางวัดเจ้าอาวาสก่อนที่จะ ตัดสินใจดำเนินงานใดๆ มีการประชุมปรึกษาหารือกับคณะสงฆ์และกรรมการวัดก่อน ยอมรับ ฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีความเห็นแตกต่างกันไม่ สามารถตกลงกันได้ ก็ถือมติเสียงข้างมากเป็นหลักในการดำเนินงาน การปฏิบัติศาสนกิจมุ่งงาน มุ่งความสัมพันธ์ และมุ่งประสิทธิผลของงานควบคู่กันไปเป็นผู้นำแบบ “ผู้หนีงาน” (Deserter) ผลการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ เจ้าอาวาสย่อมมี ประสิทธิภาพต่ำมาก (Phrasripariyadtimoree, 2000) ซึ่งหากเจ้าอาวาสผู้ปกครองดูแลและบริหารกิจการของวัด มี ลักษณะหรือรูปแบบผู้นำที่มีประสิทธิผลมาก มีวิสัยทัศน์ (Vision) กว้างไกล ย่อมนำพาวัดให้ เจริญรุ่งเรือง การศึกษาแบบผู้นำของเจ้าอาวาส จึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะนำผลการศึกษามาพัฒนาปรับปรุงส่งเสริมการบริหารกิจการของวัดให้มีการพัฒนาดียิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ พระพุทธศาสนาดำรงมั่นคงสืบต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ตาม หลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย มี อยู่ 4 ประการ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา สมานัตตตา คือ แสดงออกด้วยถ้อยคำสุภาพ มี วาทศิลป์ดึงดูดผู้ฟังให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ แสดงออกโดยการเป็นผู้รู้จักให้อภัย แสดงออกด้วยการช่วยเหลือผู้อื่นแสดงออกด้วยการปรับปรุงบุคลิกภาพของตนสม่ำเสมอ ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือชั้นวรรณะ วางตนเหมาะสมกับตำแหน่ง วางตนเป็นกลาง

รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ให้ความเสมอภาค และไม่เอาเปรียบผู้อื่น เพื่อสามารถนำความรู้เกี่ยวกับภาวะของผู้นำนั้นมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยปัจจุบันและเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดคุณสมบัติของผู้นำที่ดีในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของเจ้าอาวาส ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส กับหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าอาวาสในสังกัดมหานิกาย ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายจำนวน 193 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักทางวิชาการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยามและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. การหาความแม่นยำ (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นไปเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้หรือไม่ และนำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อดำเนินการขั้นต่อไป

3. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบก่อนเก็บข้อมูลจริง (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษาจำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์คอนบาคอัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficients) ผลการทดสอบพบว่า มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.879 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1.1 ใช้สถิติความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล

1.2 ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้อธิบายภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสตามหลักสังฆะวัตถุ 4 ในการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

1.3 การทดสอบสถิติทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment Correlation Coefficient) หรือค่า r เพื่อ

ทดสอบสมมติฐานระหว่าง ภาวะผู้นำกับหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และ แปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy})

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท และประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

ผลการวิจัย

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 41 – 50 ปี มากสุด จำนวน 52 รูป คิดเป็นร้อยละ 26.9 รองลงมาคืออายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 46 รูป คิดเป็นร้อยละ 23.6 มีอายุ 51 - 55 ปี จำนวน 29 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.0 มีอายุ 31 - 35 ปี จำนวน 25 รูป คิดเป็นร้อยละ 13.0 มีอายุ 56 - 60 ปี จำนวน 25 รูป คิดเป็นร้อยละ 13.0 มีอายุ 56 - 60 ปี จำนวน 36 - 40 รูป คิดเป็นร้อยละ 6.7 และมีอายุ ต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 3 รูป คิดเป็นร้อยละ 1.6 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถาม มีพรรษา 21 พรรษาขึ้นไป มากสุด จำนวน 53 รูป คิดเป็นร้อยละ 27.5 รองลงมาคือมีพรรษา 11 – 15 พรรษา จำนวน 45 รูป คิดเป็นร้อยละ 23.3 มีพรรษา 6 – 10 พรรษา จำนวน 41 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.2 มีพรรษา 16 – 20 พรรษา จำนวน 34 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.6 และมีพรรษา ต่ำกว่า 5 พรรษา จำนวน 20 รูป คิดเป็นร้อยละ 10.4 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถาม มีวุฒิการศึกษาทางธรรมนักรวมชั้นเอกมากที่สุด จำนวน 125 รูป คิดเป็นร้อยละ 64.8 รองลงมาคือวุฒิการศึกษาทางธรรมนักรวมชั้นโท จำนวน 34 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.6 มีวุฒิการศึกษาทางธรรมนักรวมชั้นตรีจำนวน 28 รูป คิดเป็นร้อยละ 14.5 และไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมนักรวมจำนวน 6 รูป คิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาทางบาลีเปรียญธรรม 1-2 ประโยคมากที่สุด จำนวน 51 รูป คิดเป็นร้อยละ 26.4 รองลงมาคือวุฒิการศึกษาทางบาลีเปรียญธรรม 3 ประโยค จำนวน 19 รูป คิดเป็นร้อยละ 9.8 มีวุฒิการศึกษาทางบาลีเปรียญธรรม 4 ประโยค จำนวน 16 รูป คิดเป็นร้อยละ 8.3 มีวุฒิการศึกษาทางบาลีเปรียญธรรม 6 ประโยค จำนวน 4 รูป คิดเป็นร้อยละ 2.1 และมีวุฒิการศึกษาทางบาลีเปรียญธรรม 5 ประโยค จำนวน 2 รูป คิดเป็นร้อยละ 1.0 ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาทางโลก ระดับประถมศึกษาจำนวน 58 รูป คิดเป็นร้อยละ 30.1 รองลงมาคือวุฒิการศึกษาทางโลกระดับ

ปริญญาตรีจำนวน 43 รูป คิดเป็นร้อยละ 22.3 มีวุฒิการศึกษาทางโลกระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 39 รูป คิดเป็นร้อยละ 20.2 มีวุฒิการศึกษาทางโลกระดับมัธยมตอนต้นจำนวน 29 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.0 มีวุฒิการศึกษาทางโลกระดับอนุปริญญา/ปวส.จำนวน 5 รูป คิดเป็นร้อยละ 2.6 มีวุฒิการศึกษาทางโลกระดับปริญญาโท จำนวน 17 รูป คิดเป็นร้อยละ 8.8 และมีวุฒิการศึกษาทางโลกระดับปริญญาเอก จำนวน 2 รูป คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

2.ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนพบว่าโดยภาพรวมและรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 7 เจ้าอาวาสให้ความเสมอภาคต่อการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา รองลงมา คือ ข้อ 6 เจ้าอาวาสให้การยอมรับนับถือผู้ใต้บังคับบัญชา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 2 เจ้าอาวาสมีความเมตตา เห็นอกเห็นใจ เข้าใจความรู้สึกเกี่ยวกับปัญหาต่างๆของผู้ใต้บังคับบัญชา

2.2 ภาวะผู้นำแบบสั่งการพบว่าโดยภาพรวมและรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 13 เจ้าอาวาสตัดสินใจทุกเรื่องคนเดียว แล้วสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม รองลงมา คือ ข้อ 14 เจ้าอาวาสอธิบายหรือชี้แจงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบถึงความคาดหวังของวัด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 11 เจ้าอาวาสไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน

2.3 ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จพบว่าโดยภาพรวมและรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 21 เจ้าอาวาสมีความมั่นใจว่าผู้ใต้บังคับบัญชาจะสนองงานท่านให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด รองลงมา คือ ข้อ 20 เจ้าอาวาสมีความมั่นใจว่าผู้ใต้บังคับบัญชาจะสามารถปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 19 เจ้าอาวาสแสวงหาแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

2.3 ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วมพบว่าโดยภาพรวมและรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 26 เจ้าอาวาสมีการจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือ

ปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ข้อ 28 เจ้าอาวาสแสดงให้เห็นผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกเสมอว่าทุกคนมีความสำคัญในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 25 เจ้าอาวาสเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมและยอมรับผลการตัดสินใจร่วมกันก่อนปฏิบัติงาน

3.การปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของเจ้าอาวาสในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของเจ้าอาวาสในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ด้านทาน พบว่า โดยภาพรวมและรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือข้อ 3 เจ้าอาวาสเป็นผู้ให้การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา รองลงมา คือ ข้อ 1 เจ้าอาวาสมีการให้ความช่วยเหลือ จัดสรรทุนการศึกษาแก่ภิกษุสามเณรอย่างเสมอภาค ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 6 เจ้าอาวาสได้ให้ของขวัญและกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ

3.2 ด้านปิยวาจา พบว่า โดยภาพรวมและรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 13 เจ้าอาวาสไม่กล่าววาจาต่อเสียด สร้างความรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ ให้กับสัทธิวิหาริก รองลงมา คือ ข้อ 11 เจ้าอาวาสมักกล่าวยกย่อง และชมเชยสัทธิวิหาริกที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 10 เจ้าอาวาสเป็นผู้ที่พูดจาด้วยความจริงใจไม่มีเสแสร้งหรือหลอกให้ทำ

3.3 ด้านอัตถจริยา พบว่า โดยภาพรวมและรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 21 เจ้าอาวาสส่งเสริมให้สัทธิวิหาริกไปฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญในหน้าที่ตน รองลงมา คือ ข้อ 18 เจ้าอาวาสมักจะชักนำสัทธิวิหาริกให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 15 เจ้าอาวาสมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับสัทธิวิหาริกทุกคน

3.4 ด้านสมานัตตตา พบว่า โดยภาพรวมและรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 23 เจ้าอาวาสเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนในตำแหน่งหน้าที่การงานได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย รองลงมา คือ ข้อ 24 เจ้าอาวาสวางตนเป็นกลาง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นหรือคำติชมจากผู้อื่นด้วยความจริงใจ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 28 เจ้าอาวาสบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่ใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสกับหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสกับหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า

ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส (x_0) กับหลักสังคหวัตถุ 4 (y_0) ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ (x_3) กับด้านอัตถจริยา (y_3) ($r=0.808$) รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (x_4) กับด้านสมานัตตตา (y_4) ($r=0.769$), ด้านภาวะผู้นำแบบสังการ (x_2) กับด้านปิยวาจา (y_2) ($r=0.742$) ตามลำดับ ด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำแบบสนับสนุน (x_1) กับด้านทาน (x_1) ($r=0.735$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

พบว่า ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับผลวิจัย ของ Phrakruphairojpatarakhun (2012) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอ กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุต่อภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ทั้ง 7 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรควรเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็นและกำหนดแผนนโยบายให้มีความรู้สึกเป็นผู้นมีส่วนร่วมในการร่วมแก้ไขปัญหา รวมถึงการรับทราบการจัดการงบประมาณอย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์ต่อวัด

1.2 ควรรู้จักและเข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์การทำหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามกฎหมาย ตลอดจนนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้อย่างเต็มความสามารถ

1.3 ควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติเรียกร้องให้ผู้ได้บังคับบัญชา ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ ตลอดจนเอาใจใส่ในวิถีความเป็นอยู่ของผู้ได้บังคับบัญชา และให้ความสำคัญกับพุทธบริษัททั้ง 4 ด้วยการยึดหลักสังคหวัตถุ 4 อย่าง เป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส กับหลักสังคหวัตถุ 4 ไปทำวิจัยเชิงปฏิบัติเพื่อนำให้เกิดการพัฒนาในพระศาสนาต่อไป

2.2 ควรรู้จักและเข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์ของหลักธรรมตามหลักสังคหวัตถุ 4 รวมถึงใช้หลักการวางแผนนโยบายให้เหมาะสมสอดคล้องกับงานคณะสงฆ์

2.3 ควรเข้าใจในการกำหนดนโยบายหรือโครงการให้เหมาะสมกับระยะเวลา อีกทั้งสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาก่อนหลังได้ทันต่อเหตุการณ์

2.4 ควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติเรียกร้องให้ผู้ได้บังคับบัญชา ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ

2.5 ควรมุ่งเน้นการเป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการบริหารงานทางการคณะสงฆ์ให้ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อปฏิบัติตนและสร้างศรัทธาให้แก่พุทธบริษัททั้ง 4

2.6 ควรควรเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วม แก้ไขปัญหาอย่างเต็มความสามารถ

เอกสารอ้างอิง

Cuekea P. (2002). Thai society. Bangkok : Chao Phraya Printing House.

Phrakruphairojpattarakhun. (2012). Leadership of the abbot in Kamphaengsaen Nakhon Pathom. Master Thesis, Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phrasripariyadtimoree. (2000). Politics is not a monastic matter. Bangkok :
Reunkae Printing.